Массе а мехкий пролетареш, вlашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советех Министрий Советех орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 27 март, 1973 шу. • № 37 (5298). Мах 2 non.

Яхье яьннача районашка

ВЕЖАРИЙ ДIАЙХА КУЛГ

ЮРТАРЧА КОММУНИСТИЙ ХЬИНАР ТАХКАР

Вай мехка нонагIорча дахьа тIа хIанз а лоа уйл, хIаьта нъуъбехьа бахачар хIинзие а нхашкара балхазн дIадолладаьв. Уьх шерара вIашагIкхета! — элат бахьан долаш, кхыйона юртбахама продукташ йу-кхоагIа яхара духьа дерригача залIхь лоаттабоча нъавсама лоархIа-мегIара этап. Аьхха цIьан цифра цIи йоахкхарга вай—197,4 млн. Уьжжа тоннаш элат гулде деза пятилетка нхоагIча, хоздамбеча шера. Денхар беаггала докхха да. Нхаш лепдераша нхоачашдулургдолаш дий из? Шеко йоацаш да. Йохкха говзали практически дика опыти йолаш йола специалистий механизаторийн башха - дика кадраш я вай. Низ бола материально - технически база и колхозийн совхозийн. Царна ханаа хьаьха дIаьхуьхьийг техника, запасной оргхалаш, удобренеш.

ХIанз долла хIама юртарча къахьегамхоех тийша да. Ца, бакъдар аьлча, дика лакхбу халонех чакхбийнача наха хьалхалаттарий — уьх тIехьхарча шераша дика чIоагIъеннача, квалификацированни специалисташ механизаторашн чубахнарех йоккхагIа хиннача, политически организаторскни барех йохкха опыт Iоальча юрташкарча партийни организацей лоархIан. Цу гIулакхо денан, нах, авторитет хулийт цар.

Дунха ха йовцIаш хиннача КПСС Краснодарски крайкома пленуме дика лоархIаш дийцар дунихача партийни организацей, бевггала аьлча «Кубань» колхоза — мехна хьалхалаттача боахамех цхьанне партийни организаце гIулакхаш.

Производства орригача лоархIаменгIарча участкашна 250 коммунист ва унхаза. Цар инициативагIа колхозхоша уьх шера хIара гектара тIера 55 центнер ялата яхкха, лаьттан, дIалаьдеч хьайбаш леладечи планаш хьокхаме тIехбевла лаьрхIаз. ЛоархIамаш нхетамга даьн нийсен да. Царна ларде уйл лаьтта лоладара лакха культура, наьха, эгIара хьалха коммунисти, опыти говзали. Царна юкъе ба хIара гектара тIера 60 центнер йоахкхар элат дакхха эьнна денхар тIаийца бригадираш Клепинов Михаили Третьянов Михаили санна бала кхиъна хьувьлн нхебу гIорбашна говзанчаш. Колхоза хIара бригад дIаоьв ца хIакай структура хIинца бригадаш. лакхбергбола, лаьттах, техникнах, уьлбранех лайда дикагIа эцалургбола хьайда навъкъа белгалдаьв. Уьх дешаш ма эссе оагIорахьара дийцад партноме, бригадни парторгганизацешна, хIаьта ишта колхозхой собране в. Цу тайпара болх чакхбаьккхаб кpая яхьча боахамашка а. Кубанцаша — Ерригсоюзни социалистически яхьа инициативаша — элаташ тIадола лаьтташ 360 эзар гектар дунхагIа хилийта лаьрхIаз.

Хьинарн бериатан болх бу Казахстана юрташкарча коммунисташа. Цар шоай ниъаш тIадерзадьвь ваьха толамаш чIоагIдаь ца Iеш, яхь а дIаоь бахара. Элаташ тIадола цхьа миллионн ах миллионни гектар дунхага хилийта, дика хьувьъам нхебелга Iалашде лаьрхIад лаьтташ леладераша.

ХIара колхозан совхозем, хIара областе а крае а резервш я элат, кхыйона юртбахама продукташ дунхагIа яхара. Цу гIулакхо партийни организацеш денхарийла юу уйла тайохийташ, дас оргIоягча тайпара звеньей, бригадай, отделений тороний анализ е, коллективни опыти хьалхалаттараша нарогIдьаьнираши диззагIа теркалде, наьха шоай творчествеца хьаханна социалистически денхараш нхоачашделга Iалашдара долла хIама де.

Бiаьстан нохье элаташ дIадера нийча яри нхашкара балхаш толаме чакхдахари — юрташкарча коммунистий хьинар цIенкаштта техникага. Из да цар нхетамаш гIулакхаштен, парте никъ бизза чакхбанкхара тохкам белга. Кхулбехьара ухача хоамашца тешаш ду, бIаьстан юхьера балхаш нъхьегама хьинар чIоагIга айдення дIадоладь хиъара. Духхьал нхашка болх беш болчь озараш коммунисташа нъхье хьалхе лелаю, дисциплина йолаш, дика вIашагIехьбашна, техникнах нхетамца пайда эца хоош хиъара шоашкара хьинхам тел.

Юрташкарча нъхьегамхой йоакхо цаI я: дикагIча хиначка а лакхача агротехнически бахама а элаташ дIадер, хургбеча хьувькъама чIоагIга лард йоллар. Цу хьалашка юхьланцарча организацеша де дезар — нхашкарча балхий лелама кIоарга, оперативни влиянн олга. Беахама кулгалхошта новкъостал де леза тракторех элаташ дIадувга агрегатех, транспортни средствех цахддашн балха оесарле лакха йолаш пайда эцилга вIашагIехьданнхара, элаташ дIа мишта дув хьажара, агротехника ергара правилаш нхоачашъеча тIехьожкам лоаттабара. Нъавсята бехнтохкам тIабуьн бригадни парторганизацештен партгруппаштен.

ХIанз нхашка — хьувьъама нхел нъоастаеш латтача моттигаш на тIахьу организаторскни массово - политически балх. Коммунистий планашкен практически гIулакхашкен къавсята уйла тIаяхийта еза лаьтташ леладерий нъахьегама хьинар айдара, социалистически яхь йоагIвяьра. Цу гIулакхашта тIадерзаду шоай ниъаш локтоташен докладчикашен, агитаторашца а политинформатораша, а, моттигерча кепайпазонни радиуст. ЛоархIама да коммунисто цийгара хьонхам гойтар. Хьалхавальнавий — новкъост тIехьанхве, хьай опыт дIаде цунна, хьайна лалла дIаеста новкъостал де цунна. Къахьегама овсарле ланха йолаш къхьегара маьха хьинар ай а дош, лоархIама да мамогта дунхагIа царна фу эш хьажар, болх бараи салIаяри хIаранена аьттув бола хьаваш хилийтар.

Редакцера хоамаш ух, массаболча нхоачанца массанахьа а бIаьстанно нанъаболхаш ца хиларх. Цхьайолча колхозашеи совхозашеи тIехьадьвнхха техникана ремонт елга, фу цIендолга, нхашка нхо дIанхъхьнга, механизатрий кадраш кийчьелга. Коммунистий денхар — уж нхоачанбоацараш сихагIа дIадахар, орригача йолленти вашка нъахьегама хьинар айдергдоле бехнтохкам ланхбергбола хьал оттадар.

Юххьанцарча организацеша бечь балха боарам, влияние боарам дунккача хьаде пятилетка нхоалагIча шера донкхий денхараш нхоачашдара партен райкомаша царна дечь новнъосталлх тийша бе. Унхаза эшараш юнъара тIехьхамаш дац, гIулакхаш бенъонца малагIча хьал тIа да а хоош хаННах хьехам балар, цу метте довггаш дола новкъостал дар, производство, юрташкарча нъахьегамхоата Дьвхенна хьалхашна чIоагIга бехнтохкам хетаргбочча уйланца нхетам лулга дикагIа вIашагIехьданнхара опыт вIашагIехьари йоархIари да.

Бергигача мехно йоакхо ош бола льатта лелаберша 1973 шерара хьувьъам бахьан долаш къовсам болабаб. Коммунисташа — юрташкарча нъахьегамхой денхара отрядо — шоай ниъаш тIадерзаду КПСС XXIV съезде дIахо социалистически юрта боахам айбара оттаяь программа толаме нхоачашъярга бодача новкъа гIолла уьх шера керда бонкха гIа боанкхиъга Iалашдара.

1973 ШЕРА 23 МАРТЕРА «ПРАВДА» ПЕРЕДОВIЯ.

21 апреле–Коммунистически субботник

ЦАI САННА МАССАВА А...

Уьх шера 21-ча апреле коммунистически субботник хуьлча Къахьегамца Деенна дика кийчо еш ба Грозненски № 3 йолча массажирски автотранспортни предприяте водителаш. Цу дийнахь цаI санна массавар балха арабаргбаа, пешта аьлча 400 саг хургба цига цу дийнахь къахьегаш. Балха арабаза йиш мел йолла таксеи арабаргьа балха, хIинца вож водителаш, слесараш, ремонт еш хургба ехача машинашта.

Предприяте инженерно - технически болхлой, гIулакхера нах хургба предприяте ков. - цунна гонахьара моттигаш цIенъеш, кIнраш тохаш. Гуо совгIа цар дIайогIаргьа 50 га, парех 30 га дIайогIаргьа Автуреруча шоай пионерски лагере.

Грозненски № 2 йолча быткомбината болхлой хIинзехь дIабоабеннаб 21 апреле хулача коммунистически субботника кийчо е. Къахьегама Ди долча хана эшаргйола лезунгаш, инструменташ хIинзехьа кийчьлй. 200 саг арабаргба субботнике, царех бIаь саг производстве шоай хьажар кхо на деш къахьегаш хургба. Пар цу дийнахь арахецаргьа шиъ-ъх эзар сома маьха тайпатайпара продукци, хIаьта пхоьмбаллхьа алапи нийслагIча пятилетка фонда юкъехьоргба.

Вож бIаь саг хургба комбината помещенешта нIнраш тохаш, производственни мастерской комвзон, гонахьара тIинаш цIенъеш, Пар дIайогIаргьа 50 га. Парйа юкъе хургьа боча бIаьий, кхыйола гаьнаш. Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ВАГОННИКИЙ ДОШ

ХIара бетта плани тIаийца социалистически декларации тIехкхоачашдеш хьайоагIа коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш йола вагонни депо коллектив. Кхы а чIоагIагIа хьинар айдена къахьега лерхI цо коммунистически субботник долча 21-ча апреле.

— Коммунистически субботник долча дийнахь цаI санна массавар а балха арадаргда тхо, — аьлар шоай юкъарча собране слесараша, токараша, осмотрщикаша, сварщикаша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха. Вагонникаша лаьрхIад ну дийнахь ях цистернана капитальни ремонт ен 20 цистернана текущи ремонт ен. Хьаьта автоконтрольни пункта болхлоша кийчьергьа масеёхь воздухораспределитель. Цу дийнахь болхлоша мел дахьяха ахча пятилетка фонда юкъехьоргда.

Г. ГРИГОРЬЕВ.

Пятилетка фонде

Опытно - эксперимента льни «Автоспецоборудование» заводе орригача цехашка, участкашка, бригадашка чакхъьянний Московски хьалхалаттача организацеша вай бахьча В. И. Ленин ваьча Ленина хоттаь, 21-ча апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара дIайоллаь инициатива хьалдоацаш йолча собранеш.

Шиъ-цIи балха моттиге хIара саг кийчъуш ва цу къахьегама цIейта — йоаг завода керттерча инженера Киев ХьакIаьша Хизара, завода коллективе цу дийнахь 20 эзар совгIа сома маьха лакха диъал йола пIаранIурш, прессаш, ишта кхыйола продукци лургьа.

Цу дийнахь дакхха элаш уьх ййслагIча пятилетка, кхоалагIча хоздамбеча шера фонде пIаччуург да.

Я. РОЗИНА.

(РЕПОРТАЖ)

Шоайла социалистически яхье а бIаьна кхоалагIча пятилетка шера пIаьни тIаийца декларации хIинзехь хIоачашдара тIагIерртта къахьегаш бе Наьсарен районен Кулбеседа-ХIирийн Орригача районен къахьегамхой.

Ер шу долладелча денз массех кхзза хиннаб лоалахой шоайца яхье бIаьна наьсархой болча.

Уьх дIадаьча шоаттдийнахь наьсархой а хилар шоай лоалахой болча.

...КПСС райкома хьалхарча секретара Гостимиров Хьамзата Султана кабинете вIашагIкхайтар цига яха кийчьуча делегацеца нах. Йиллача хIинзехь хьаьха вера «Экажевский» совхоза звеньевой Социалистически Къахьегама Турпал Албогачиев АртагIа. Доахан дийтта, лостам бIаь йоаллаше а хьаькхьар СССР Лакхехьарча Совета депутат «Октября 40 шу» яхача совхоза доярка Гимурзиева Реза. Балха 7 эзар вагIка тех хала ва «Назрановский» совхоза хьажкIаш делаю звеньевой Газдиев Бекхан. Бакъда, «Темирби волча долх вай» аьча ах ала магазнар (Алагов Темерби Пригородни районера изамо звеньевой ва).

Нах вIашагIкхетача юкъа из а яь КПСС обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина цIерах телеграмма-рапорт делар райкомон райисполкомон. Цу тIа дар: пIаьрска дийнахь, 23 марта кварталь пIан йолча кIоачаш а — йи 240 тонн дух (задани — 190 тонн), 649 тонн шура (задани — 600 тонн), 100000 фуъ (задани а 100.000) дIаденнад районо, аьнна. Кхы а лаххаIа да промышленносто планаш кIоачашбара хьоахамаш.

Ишшта толамаш ийца балар наьсархой шоашца яхье бIаьна доалахой болча.

КПСС Пригородни райконе тхоага хьежан духха нах бар. Безаме тIаийнар тхо райкома хьалхарча секретара нох. Тедеева, дуккхача наха.

Из дIайха бIаьстан мацIха ди дIадиъкъар оана доалахой фермашка, кхаша, юрташка дIа-ъа ухаш. Дукха пайдане, тIехьаьлеи хIама кордйар цига Наьсарерча хIархошта, хьайбаш лелаберашта.

«Дружба» яхача колхоза ферма заведующе, экономически IкIмай кандидата Хутаев Романа хIама кхайла ца хьош хьаьхьох берриг ший боахам.

— А-а, маьрша йоагIийла, ези хьаьа! — аьнна Тимурзиева Розайна марIаннкхар цигара доярка Габуева Дуся.

Юкъерча лаьрхIача хIара Iаттаргана 9 килограмм шура йоалех ну ферме хIанз дийнахь. Хьалхе Дусайга я. ДIадаьча шера ферма хIара кхоабача Iаттаргара 2670 килограмм йолаш шура яькхай. Уьх шера кхы а дукхагIа яккха лерхI цо.

ХIара бIаь Iаетта тIехьа бIаь Iасилг кхеду ну ферме. Мишта вIашгIехьдоал пчун ишшта лакха хьохамаш! даха? — хетт хьаьнна.

— Шоаш хьажал, — яхаш хьахьоох заведующе механически доахан детта установкаш, доакъар, кхыйола шоай тороннан. Цаг ерт беттан уьхаза кулг-ъара. Цу гIулакхех бокхха пайда боал. Юхъера лаьрхIача 120—160 семага дIакхоач дояркай беттара элаш.

Рацнона юкъе йоккха моттиг дIадоаг доакъара еселлас. Шолш йоагIча тайпара оата а оатан дIатед уж цхьаьнатта. ХIанз ферма коа кIоачашка 600 тонн йоаз ю.

— Цу шай дика лоархIача бергдолаш доакъара еселлас. Шолш хIинзехь шоай ниъаш тIадерзаду къахьегама Турпал звеньевой Албогачиев Артагi, «Назраповский» совхоза звеньевой, Къахьегама Щеча Байрахь орден лелаю Газдиев Бекхан.

ДIадаьча шера духхьал ихьан хьажкIашта 756.000 сом пайда деннаб колхоза. ХIаьта массадолча кхыча доазъона беннар 946.000 сом ба.

Дукхача къамел бола нах ба колхозе къахьегараш. ДукхагIа дIалача хIоаршта тIетIа шоллагIа моттиг гIалгIашка я. Вартайна, хьажкIа къахьегаш бах уж. Цу хеза ба ухъаза йоккхача комплексни бригада бригадир Тарков Султан, цун воша Суламбик, кхыбола гIалгIай къамел бола хьаькхе лелаеш. Суламбик коарлаш ахсеш ба. ПIалаача шера 13 тонн коартолаш елар цунна колхозо лакха хьувьъам кхебарх. Дика доттагIаш лелаеш ба вай лакхехьа вийца Социалистически Къахьегама Турпал хIара Темербн гIалгIа Тарков Султан.

Дукха зем бир ше цу колхозий кхаъка лелаеш Албогачиев АртагIа а. ЧоагIа сакъердаме хеташ хьайбар из Праэобережни райончера «Заветы Ильича» яхача колхоза мехIанизаторша вIашагIеллача коартолаш дIаовча сажIалгга. «Зил» яхача машина кхаъка чирхиг а, яхча заводера ена ши сажIалга вIашагIъетеай дар совйола оатхалаш дIа а яьха. 4 сажалко дер ду цо, къахьегама овсарле шоозе лаккхаIа я, сменаш 10 гектар коартолаш дIаъов. Шоай совхозе а изаморе вIашагIйоола чIоагIо йир АртагIа.

ДожIаш нонсбола дIа-ъа ду яхье бабинача лоалахошта. Дукха ха йоаццаш дIае коартолаш ца тотъаш чIоагIа воча хьала тIа ар «Экажевский» совхоз. Бакъда, из дIахайча оарлагIбаьлар лоалахой. Шоашка а дукха ене а масех колхозашкара ъаггда а ян мел ъша коартолаш елар цар цу совхоза.

Тухана-сиъсанна, доттагIеннн йоккхалца, дегача совгIатанца тIайийар Пригородни райнона къахьегамхоша шоай беза лоалахой.

М. ЗАНГИЕВ.

СУРТА ТIА: (ъардехьара льтехьа) Пригородни райнера Социалистически Къахьегама Турпал звеньевой Алагов Темерби, Наьсарера «Экажевский» совхоза звеньевой Социалистически Къахьегама Турпал Албогачиев Артагi, «Назраповский» совхоза звеньевой, Къахьегама Щеча Байрахь орден лелаю Газдиев Бекхан.

ХИМИКИЙ КЪАХЬЕГАМА ЯХЬ

Къахьегама Щеча Байрахь орден лелаеча ВЛКСМ 40 шу дизара цIерагIча Уфимски синтетически спирта заводен СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбинатан коллективе социалистически яхьах дола

ДОГОВОР

Болхлошен специалисташен чIоагIга гIадбаза гIалийар 1973 шера хьалха боахама план хIинзехь хьалха кхоачашъар духьа промышленноста, гIишлошъара, транспорта болхлой Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржкарах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК социм. Болхлойн гIулакхерча нахъеи техинко - экономически хьжкхамаш культурно - бытовой хьлаши тоадар, балха опыт дIа-ъоа эцар духьа Къахьегама Щеча Байрахь орден лелаеча ВЛКСМ 40 шу дизара цIерагIча Уфимски синтетически спирта заводен СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбинатен коллективаша яхьарча

ПАРТИЙНИ БИЛЕТ

1973 шера 1 марта партийни документаш хувца доладеннад КПСС XXIV съезда решенега хьежжа.

Партийни билет — пун да КПСС-ах хилар бакъдеш дола документ — пIаьхха дьяннадан малха.

1917 шера феврале монархи дIаяккхалца йолча хана, бокъонца дола билеташ доацаш хиннад. Парти подпольле хиннад. Организацеш кIезига хиннад цун. Ленина соратникаша, кхаа профессионалын резолюционерка Елена Стасова, «шоай сибатех бовзар шоаш, шолех кIеранс цIерш цо-кора». Цхьан организацера вокх организацие бахача большевикий дагахь ха дезар яккаш, паролаш, адресаш. Кхаьдагlга дела везача хьалхашка партийни документ леладелар кхераме дар. Цхьа бакъо а терко йоацаш хилча организацин гучакхе тарлора. Моллагlа цхьа документ хиланза ца дьяча рекомендательни письмо дора подпольщика.

Самодержави тIера дIаяьккха чул-тIехьагIа парти подпольра хьаьнхар. Член хулга чIоагIдарах дола дош этгар. Членски карточка обращен отта а яь, цхьайолча моттигера организацина дIаяхьийтар. № 600 йола цхьа билет дIаделар В. И. Ленина, 1917 шера 3 вирале из эмиграцера Петрограде иохаенача хана.

Октябрьски социалистически революци котьыяьнначул тIехьагIа дела де этгар ленински парти, лакхбелар мехка общественни боахамен вахарера коммунистий авангардин лоархIам. 1918 шера бIаьстан ixьел аьхки керда партийни организацеш вIашагIтехха йолаю, партена кхоьруьра нах духха-гIа хул. Центральни Комитето парте моттигера чолитеташа тIадилдар ерригача парторганизацей учет елга. Цу цхьан ханна хIара коммуниста учет е йолайир: ЦК-ас чIоагIтьмьча образенах дола членски карточкан делар царна. Массе метте цхьан образсагIа дацар партбилет, хIана аьчча губернски комитеташа кепатохаш дар из. Учет а яцар массеназьа цхьатарра.

Цу хана хинна билеташ заман ший тайнара теш дер, царгIара гуш дар коммунистанга хьалхашка Латта деккхаяш. Масала, ШIева Эскара бIухошца тIаьнг хиннача партийни документаш тIа Бепастар «Форпост» коммуниста пайматкаь. Цу тIа дувцар пролетарски эскара тIаьжжача сийлахь-йоккхача кортамукъ-ле яккхара миссе хьакъехь.

Документаш сов бе-бе хиларо, билетий нумераш, бос, цар тIарча сведеней боарам уьш дIа-иохь нийсъеца порядкоца тIаьра органе-зане бе-бе хиларо повкъарле йора коммунисти учет пийса вIашIтехьлъяккхара. Цудухьа 1920 шера январе чIоагIйкр массанахь а цхьатара хургдолча партийни билета образец. Цу гIулакхо повкъостал дора парти бокъонца чIоагIъярах кхоташ, партийни инзаи мехка чуль пийса дIа-иохь декъара.

1922 шера хилар Ерригроссийски партийни перепись документаш хувцаш. Кепагеи сомалгеи дилача хIамагIа хилар керда билет, коммунистах йола кортотера сведенеш тIайолаш дар. Къзмий компартотта лаьрхIа билеташ ерсий къзмин мептала кепадетта долладелар.

Советски Социалистически Республикай Союз хьаьрца дувзаденна XIV съезда (1925 ш.) Ерригсоюзни Коммунистически (большевикий) парти аьнна цIи тIилар партех. Керда цIи билета тIа а оттае езаш яр. 1926 шера документаш хувца лаьрхIар ЦК-ас, из гIулакх Ерригсоюзни партийни перепись хулча ханна чакхдоккхаярдолаш. Майдарра аьнча ну тIехьагIа доладелар уж хувца.

Ший муггараш чоагIдаре, партийни боахаме порядок оттаяре, 1936 шера партийни билеташ вIашIкха хувца лаьрхIар ВКП(б). Кандидатски карточка а хилар массанахьа цхьатарра, централизованни порядкагIа ишбевеш дар из.

Партех «Советски Союза Коммунистически парти» яра аьнна решенеи тIаийдар ВКП(б) XIX съезда 1952 шера. Цунга хьежжа партийни документаш а тIебевеш дар-ранзарца дьлар. Парте лечни состав хьалхагIа тахха а техка, 1954 шера хийлар партийни документаш. Цу хана день 10 шу дьяннад.

ХIанз КПСС XXIV съезда яьна решенегIа хувц партдокументаш. Билета ха чакхъялар керда документаш формальо дIаделча дерриг гIулакх дьяьна да яхилга дан. Из дош, КПСС Центральни Комитета майсаи (1972 шу) Плену КПСС ЦК Генералын секретара Л. И. Брежневи белгал малдаккхара, аьттехьа а дан техническки, принципиально - политически характер йолаш да, цо чуэоми муггараш чоагIдара парте чакхдоахача гIулакхий лоархIаме оагIув. Партийни документаш хувцара бе-ча балха маIан сенах латтаяь ший, этгара хьалха из латт, хIара коммуниста инициативен дисциплинен айирах, коммунизм хьаьлъеча парте члений авангардни лоархIам чоагIбарах.

ХIанз партийни документаш хувца долладаьрах партийни инзашка ший тайнара хьажап, мохк дегIабоалабоа съездо белгалъяь социально - экономически программа кхоачашъеча хIара коммуниста лоацца даккъа меллаш хьожаш тохкам бар хургда. КПСС лоархIачоь, советски общества ваxаре цун кулгалдарен лостам телларен лоархIам лакхбаларца дукхагIа кул хIара коммунистарга дIаяхьарг а.

Партдокументаш хувцара, техничеси меomотгге ший па хиларах, партена чистка яра дувзаденна цхьаккха хIама долаш дан. ХьалхагIа яь чисткан класса хьаьтторан «Форпост» коммуниста пайматкаь. Цу тIа дувцар пролетарски эскара тIаьжжача сийлахь-йоккхача кортамукъ-ле яккхара мисс хьакъехь.

Документаш сов бе-бе хиларо, билетий нумераш, бос, цар тIарча сведеней боарами уьш дIа-иохь нийсъеца порядкоца тIаьра органе-зане бе-бе хиларо повкъарле йора коммунисти учет пийса вIашIтехьлъяккхара. Цудухьа 1920 шера январе чIоагIйкр массанахь а цхьатара хургдолча партийни билета образец. Цу гIулакхо повкъостал дора парти бокъонца чIоагIъярах кхоташ, партийни инзаи мехка чуль пийса дIа-иохь декъара.

1922 шера хилар Ерригроссийски партийни перепись документаш хувцара. Кепагеи сомалгеи дилача хIамагIа хилар керда билет, коммунистах йола кортотера сведеней тIайолаш дар. Къзмий компартотта лаьрхIа билеташ ерсий къзмин мептала кепадетта долладелар.

Советски Социалистически Республикай Союз хьаьрца дувзаденна XIV съезда (1925 ш.) Ерригсоюзни Коммунистически (большевикий) парти аьнна цIи тIилар партех. Керда цIи билета тIа а оттае езаш яр. 1926 шера документаш хувца лаьрхIар ЦК-ас, из гIулакх Ерригсоюзни партийни перепись хулча ханна чакхдоккхаярдолаш. Майдарра аьнча ну тIехьагIа доладелар уж хувца.

Ший муггараш чоагIдаре, партийни боахаме порядок оттаяре, 1936 шера партийни билеташ вIашIкха хувца лаьрхIар ВКП(б). Кандидатски карточка а хилар массанахьа цхьатарра, централизованни порядкагIа ишбевеш дар из.

Партех «Советски Союза Коммунистически парти» яра аьнна решенеи тIаийдар ВКП(б) XIX съезда 1952 шера. Цунга хьежжа партийни документаш а тIебевеш дар-ранзарца дьлар. Парте лечни состав хьалхагIа тахха а техка, 1954 шера хийлар партийни документаш. Цу хана день 10 шу дьяннад.

ХIанз КПСС XXIV съезда яьна решенегIа хувц партдокументаш. Билета ха чакхъялар керда документаш формальо дIаделча дерриг гIулакх дьяьна да яхилга дан. Из дош, КПСС Центральни Комитета майсаи (1972 шу) Плену КПСС ЦК Генералын секретара Л. И. Брежневи белгал малдаккхара, аьттехьа а дан техническки, принципиально - политически характер йолаш да, цо чуэоми муггараш чоагIдара парте чакхдоахача гIулакхий лоархIаме оагIув. Партийни документаш хувцара бе-ча балха маIан сенах латтаяь ший, этгара хьалха из латт, хIара коммуниста инициативен дисциплинен айирах, коммунизм хьаьлъеча парте члений авангардни лоархIам чоагIбарах.

ХIанз партийни документаш хувца долладаьрах партийни инзашка ший тайнара хьажап, мохк дегIабоалабоа съездо белгалъяь социально - экономически программа кхоачашъеча хIара коммуниста лоацца даккъа меллаш хьожаш тохкам бар хургда. КПСС лоархIачоь, советски общества ваxаре цун кулгалдарен лостам телларен лоархIам лакхбаларца дукхагIа кул хIара коммунистарга дIаяхьарг а.

Партдокументаш хувцара, техничеси меom

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ДУККХАГІА ЯХАРА ЭШАР

КПСС XXIV съезде чІоагІа лоарХІам беш дийнад ХЬАЙБАЙТА чІоагІа доакъарий база хьарах дола дош. Из кхоачандеча доакха даккх кхоч ярий тІамолачу бакъ-щашта. Доакъарийна лаьрхІа культураш дІаоьрггІоьд хьалташ кхы хІаннчул чІехьагІа курсда ала моттиг ян, цундухьа керттера уйла тІакхийта еза дІаоьчча культураш хьуъкъам лакъбара, цонаш дагІеннаш йоьара, ярий тІаоьлача бакъ мамота дуккагІа пайда ецара.

ДІайийна культураш тІайоьла дагІеннаш дуккагІа лелаяро оьлангара денз тоаергаь доакъарий база, хуъщарех доакъаш жаи лелдара технологи, хьайбай боазама концентрацин специализацин е, хьайбай боазамерча боьлхой кхъьегама ъхаап тоадг йинн хуийтарех. Ир дерригача хІамаша новкъостал дерига кхъьегама оьсарле лакхъяр, хьайбай продукташ дуккагІа ихара, уж ихара бода мах лоьбара.

ХІанн республика колхозашка хъаьй хий дехкача лаьтташка доакъарийна лаьрхІа дІаоьчча культураш 1083 гектар дагІеннаш. Уж шера 2 феврале КПСС обломон Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Советан бакъ соцаьмта дуккагІа тІекхочу ярий тІамолачу бакъ-щашта. Доакъарийна лаьрхІа культураш дІаоьрггІоьд хьалташ кхы хІаннчул чІехьагІа курсда ала моттиг ян, цундухьа керттера уйла тІакхийта еза дІаоьчча культураш хьуъкъам лакъбара, цонаш дагІеннаш йоьара, ярий тІаоьлача бакъех

ТАХАН ТЕАТРА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ДИ

НИЙСА ХЕРЖАЧА НАЬКЪА ТІА

Театра ди! Из ший тайпара шіей да дуккхача театрий боллхошта меттел миллионаш болча кхежарашта а. Цу дешах шіей лоарХ шай, театр халкъашта юкъера цхьоагІо кхы а алсамбоаккхаш, машара тІехь кьовсам лоаттабеш хиларах.

Советски театр хьадаь Советски Іаьдала хьалхарча шерашка. Советски общесгвана хьалхашка латтача керттера декхарех па!— керда сан хьалхсвар — цхоачандеш хьадоагІа вай театр. Искусство партийни хиларах йола ленински принципаш- ларде а лу шаш вай театраша хьакъолл вай хапарча сага, советски наька тІоаш санна кхы йолча оамалаш. Уж а коммунизма кхоанне шоай тахана- ча къьнсагама гергакхьалгІар— боллхоЙ, колхозхоЙ интеллигенне оамалаш.

Вай театрий шІаттіехьалъанад сага шийнен ший новкъосташтен, ше балда волча коллективаш, берригача мелкаш хьалхашка латтача декхарашта меттел дерригача дуненТІа меи лелаш долча ГІулахкашта а бехткохаме волча сага сурт-сибат дьакхолла. Цу хьакъосъяь дика кхиъинарг лаорІа йиш а Нурадилов Хаинашй цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхеи драматически театра коллектив а.

Театра балда мах бечаханга эгтара хьалха хьож вай репертуарга, тІакхха режиссера карагІдьхнар тохх, хІаьта іуо тІехьагІа — актерий ловвар.

Дукха я театра фонда юкъеяра традиционни а хинна дІаэтта спектаклаш. Царех я нохчий литературта театр сценаристаш С. Бадуева «ПатІамат», «Бенгго», М. Солцева «Шерийов Асланбек», ишта кхиъяш а. Нохч-ГІалгІайчене дика йовзаш я уж спектаклаш.

Бакъда царех къьаст-къьаста дуненлехьа массеех дош ала бе- зам бе театра репертуара тоьхиеш ду тематиках йола спектаклаш хьакхоллара бахьанех. Царех лар- хІа деза дІаяхача хамах юхеделга йийча ГІулахкаш вайнаха кхоъ- ган дІадаланза хилар. Вай искусгва драматургаша, хІаьта цунца дув- заделина театральин искусгва а, ший дош хьаназдіцар- резолюци